

TOIMINTAKATSAUS 2017

Pikassos

Kuva: Tuula Tuominen

PIKASSOS OY

Sosiaalialan osaamiskeskus

Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Satakunnassa

TOIMINTAKATSAUS 2017

Pikassos

SISÄLLYS

KATSAUS VUODEN TOIMINTAAN.....	5
2 PIKASSOKSEN TOIMINNAN PERIAATTEET JA ARVOT	6
3 PIKASSOKSEN PERUSTOIMINTA	8
Tiedolla johtaminen ja osallisuuden edistäminen	8
Keskusteluareenat ja monitoimijaiset kumppanuudet.....	10
Ohjausryhmät ja työryhmäjäsennydet.....	13
Sosiaaliasiamiestoiminta	15
4 HANKETOIMINTA	16
5 OSAAMISKESKUSTEN YHTEISTYÖ	21
6 HALLINTO, HENKILÖSTÖ JA TALOUS.....	23
Hallinto.....	23
Henkilöstö	23
Talous	24
LIITE I.....	26

KATSAUS VUODEN TOIMINTAAN

Pikassoksen perustehtävä on toimia sosiaalialan lakisääteisenä kehittämisen asiantuntijana omalla toimialueellaan. Tätä tehtävää toteutettiin kaikissa kolmessa maakunnassa niin perustoiminnassa kuin kehittämishankkeiden avulla. Sote- ja maakuntauudistus työllisti kuluvana vuonna yhä enemmän Pikassoksen henkilökuntaa ja pyyntöjä eri työryhmien jäseniksi tai vetovastuuseen tuli joka maakunnasta enenevässä määrin.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan tuleva paikka ja laajemmin kehittämisrakenteet ovat edelleen auki ja kesäkuussa tullut tieto sote-uudistuksen siirtymisestä vuodelle eteenpäin siirsi myös näiden rakenteiden tarkempaa konkretisoitumista. Keskusteluja asiasta käytiin vuoden aikana niin maakuntien kuin valtakunnan tasolla - ministeriötä myöten, mutta lait olivat vielä ehdotustasolla ja kehittämisen rakenteisiin liittyvät pykälät sitä myöten myös. Valtionavustus pysyi entisellään ja seuraavan vuoden kokonaisrahoituksesta saatiin tieto ja syksyllä. Vuoden 2019 osaamiskeskusten tilanne nostettiin ministeri Saarikon kanssa esille ja hän totesi, että toiminnan tulee jatkua entisellään, tässä paikassa ei voida toimintaa lopettaa.

Vaikuttamistyötä tehtiin monella saralla ja erityisesti valinnanvapauslakiluonnos puhututti, tähän annettiin yhteisesti osaamiskeskusjohdon kommentit. Kyseisessä lakiluonnoksessa – kuten niin monessa muussakin kohtaa – tuntuu sosiaalihuolto jäävän toisarvoiseen asemaan terveydenhuoltoon verrattuna. Yleinen keskustelu ja huolenaiheet liittyvät pääsääntöisesti terveydenhuoltoon. Kustannukset kansantaloudelle ovat kuitenkin lähes samat ja erityisesti eniten kustannuksia aiheuttavat yhteisasiakkaat tarvitsevat vahvasti myös sosiaalialan ammattilaisten osaamista ja työpanosta. Sote-uudistuksen lähtöajatus sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiosta on välillä vaikea löytää nykyisten suunnitelmien ja työryhmien pirstaleisuudesta johtuen.

Osaamiskeskuksemme sisällä oli kuluvana vuonna myös isoja muutoksia, kun toimitusjohtaja vaihtui elokuussa, kehittämispäällikkö jäi toimivapaalle ja pitkäaikainen erityissuunnittelija jäi eläkkeelle. Uutta henkilöstöä saatiin LAPE -Pippuri hankkeen ja PRO SOS -hankkeen myötä. Kansa-Koulu -hankkeessa jatkettiin oman suunnittelijan voimin vuoden loppuun.

Pikassoksen sosiaalialan osaamisen kehittämistä arvostettiin maakunnissamme yhä enemmän ja kehittämisen rakenteiden vakiintumista ja säilymistä tulevaisuudessa toivottiin monelta taholta.

Tampere 23.2.2018, Tuula Tuominen toimitusjohtaja

2 PIKASSOKSEN TOIMINNAN PERIAATTEET JA ARVOT

Pikassoksen toimintaa ohjaavat laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta asetuksineen. Pikassos saa toimintaansa valtionavustusta, joka myös asettaa tiettyjä reunaehdot toiminnalle.

Toimintalinjauksissa vuosille 2016-2017 on kirjattu Pikassoksen rooliksi ja tehtäväksi sosiaalialan kehittämistoiminnan asiantuntijana toimiminen. Kehittämistyö on nähty omana asiantuntijatehtävänä. Kehittämisen ydinasiatuntijuus muodostuu kyvystä yhdistää monenlaista tietoa ja osaamista ja hyödyntää oppimaansa erilaisiin konteksteihin ja kehittämistöimiin. Ydinosaaminen käsittää alan substanssiin ja ammattikäytäntöihin, verkostotyöhön, innovaatioihin, organisaatioihin sekä koulutuksen ja tutkimuksen alaan perustuvan tiedon ja osaamisen riittävää hallintaa. Hyvältä kehittäjältä vaaditaan myös uskallusta toimia oman intuitionsa varassa – monta kertaa intuitio nousee merkittävään rooliin.

Kehittäminen on myös pienten askelten ottamista toisin tekemisen suuntaan. Osaamiskeskuksen erityinen rooli on koota eri toimijoita yhteen tunnistuen jokaisen toimijan tarpeet ja osaaminen kehittämistoiminnassa. Tätä kokonaisnäkemystä ja tietoa kertyy ainoastaan verkostolliselle toimijalle. Osaamiskeskusta tarvitaan kokoajan, koordinoijan ja vastuunkantajan rooliin.

Kehittämistoiminta on monenmuotoista riippuen kehittämisen kohteesta. Se on tasa-arvoista ja kaikki mukaan ottavaa jatkuvaa dialogia ja se on suhteessa voimassa oleviin strategioihin, ohjelmiin, suosituksiin tai tutkimuksiin.

Pikassoksen kehittämistoiminta kohdistuu erityisesti neljään painopistealueeseen: palvelut ja tieto sekä asiakkaat ja ammattilaiset. Toiminnassa nämä limittyvät toisiinsa. Alan yhteistyö ja vaikuttaminen nähdään yhtenä läpileikkaavana tehtävänä. Toiminnan tulee rakentua niin, että se mahdollistaa reagoinnin joustavasti ja nopeastikin uusiin tarpeisiin.

Kehittämistoiminnassa on nostettu seuraavat painopistealueet eli:

Pikassos toimii vahvana:

1. Verkosto-osaajana
2. Tietojohtamisen edistäjänä
3. Asiakkaiden osallisuuden edistäjänä
4. Kumppanina hyvinvoinnin toimijoille

Pikassoksen toimintaa ohjaavat periaatteet

Vuosittain tehdään toimintasuunnitelma, joka liitetään osaksi toimintalinjauksia. Toimintasuunnitelmaa tarkistetaan neljän kuukauden välein.

Pikassoksen arvot on luotu yhteisesti työyhteisössä. Arvoja olemme tarkastelleet yhtä lailla työyhteisöä kuin yhteistyökumppaneitamme koskevinä.

Arvot ovat:

- tasa-arvo
- innostavuus
- kumppanuus
- luottamus
- rohkeus

3 PIKASSOKSEN PERUSTOIMINTA

Tiedolla johtaminen ja osallisuuden edistäminen

Pikassoksen työntekijät ja toimitusjohtaja osallistuivat vuonna 2017 sote-uudistuksen valmisteluun mm. toimimalla useissa työryhmissä puheenjohtajana, jäsenenä tai sihteerinä Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Satakunnassa. Kaikissa maakunnissa sote-valmistelu on kietoutunut eri tavoin tiedolla johtamisen edistämiseen.

Kanta-Hämeen sosiaalipalvelujen indikaattorityötä tehtiin edelleen vuonna 2017 KiTi-hankkeen ja syksyllä 2016 alkaneen sosiaalihuollon maakunnallisen yhteistyön pohjalta. Kanta-Hämeen indikaattorityö toteutettiin Pikassoksen, Oma Hämeen Ikäihmisten palvelujen muutosagentin, Lape-muutosagentin sekä Lape-hankkeen organisoimana. Kuntien ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijat osallistuivat kehittämistyöhön sitoutuneesti. Kanta-Hämeen indikaattorityötä suhteutettiin koko vuoden ajan kansallisesti tehtyyn kehittämistyöhön. Indikaattorityötä koordinoi ja toteutti Pikassoksessa pääasiassa Minna Niemi, Heli Niemi oli tarvittaessa apuna.

Vuonna 2017 Lape-indikaattorityön vaiheet ja tulokset olivat seuraavat:

- Kevätkaudella kutsuttiin Satakunnan toimijoita indikaattoriyhteistyöhön. Tehtiin sosiaalipalveluja koskevia vertailuja Riihimäen ja Rauman, Janakkalan ja Euran, Lopen ja Huittisten sekä Porin ja Hämeenlinnan välillä. Lisäksi käynnistettiin terveydenhuollon lape-palveluindikaattorien ja sosiaalihuoltolain mukaisten lape-palvelujen indikaattorien valinta ja määrittely.
- Syyskaudella laadittiin uusi suhdelukulaskuri, jonka avulla jokaisen kunnat suhdeluvut on helppo tarkistaa ja luvut ovat vertailtavissa. Laskuri näyttää yksityiskohtaisesti myös indikaattorien väliset korrelaatiot. Kanta-Hämeen lape-indikaattoritryhmä analysoi tuloksia kuvioiden perusteella loka- ja joulukuussa. Analyysit kirjattiin ja julkaistaan myöhemmin. Laajentunut tietosisältökooste valmistui joulukuussa 2017.

Lape-indikaattorityön lisäksi Kanta-Hämeen ikäihmisten palvelujen muutosagentin ja työryhmien sekä Pikassoksen yhteistyönä maakuntaan valmistui joulukuussa 2017 tietosisältökooste, jossa on ikäihmisten keskeisimmät palveluindikaattorit ja taustaindikaattorit tilastointia ohjaavine määritelmineen. Pikassos jatkoi vuonna 2017 myös aikuissosiaalityön indikaattoritietojen keräämistä ja suhdelukujen laskemista, vaikka varsinaista kehittämistyötä niiden osalta ei tehty. Luvut on toimitettu Kanta-Hämeen kuntien ja Satakunnan verrokkikuntien käyttöön. Kanta-Hämeen indikaattorityössä kerättyä tietoa hyödynnetään myös OmaHämeen Sähköisen hyvinvointikertomuksen eHVK -työryhmän työssä.

Osana Pirkanmaan sote-uudistuksen valmistelua kehittämispäällikkö Minna Niemi sekä hänen sijaisensa Heli Niemi ovat edustaneet Pikassosta Tiedolla johtamisen -työryhmässä keväällä 2017. Ryhmä on osallistunut valtakunnalliseen sote-valmisteluun ja laatinut ”Pirkanmaan suunnitelman siitä, että uudessa maakunnassa asiakas- ja potilastiedot ovat ammattilaisten ja asiakkaiden käytössä”. Ryhmän tehtävänä on ollut ”varmistaa, että tietoaineistot tukevat uudessa maakunnassa johtamista, päätöksentekoa, toiminta- ja taloussuunnittelua sekä raportointia”. Lisäksi Pikassoksen edustajat tukivat keväällä 2017 Pirkanmaan lape-muutosagentin toimittamaa indikaattorityötä kokoamalla kuntien tilastoluvut ja suhteuttamalla ne sovittuihin taustaindikaattoreihin.

Pikassos osallistui keväällä 2017 Pirkanmaan sote- ja maakuntauudistuksen esivalmisteluun sote-teemaryhmissä: [Pirkanmaa2019 -teemaryhmat](#) Lisäksi Pikassoksen koordinoiman maakunnallisen sosiaalialan kehittäjäryhmän työrukkaset laativat työikäisten esiselvitysvaiheen loppuraportit työikäisten sosiaalipalvelujen sekä lapsiperheiden ja lastensuojelun osalta: [Pirkanmaan sosiaalialan kehittäjäryhmien tuloksia](#) Alkuvuodesta 2017 julkaistiin myös Pikassoksen koollekutsuman ikäihmisten työrukkasen [laatimat palvelujen kehittämisehdotukset sekä Pirkanmaan ikäihmisten palvelulupauksen eettiset periaatteet](#).

Pirkanmaalla käynnistyi syksyllä sote- ja maakuntauudistuksen toinen vaihe. Pikassos on osallistunut toisen vaiheen valmisteluun sote- ja maakuntauudistuksen työryhmissä. Pikassoksen koordinoima, kuntaedustajista koostuva, maakunnallinen sosiaalialan kehittäjäryhmätoiminta on kiinnittynyt osaksi valmistelutyötä. Työikäisten sosiaalipalvelujen sekä lasten ja perheiden sosiaalipalvelujen työrukkaset ovat toimineet sote- ja maakuntauudistuksen valmistelutyöryhminä. Työikäisten sosiaalipalvelujen rukkasar ryhmä on toiminut Päihde- ja mielenterveyspalvelujen sekä työikäisten sosiaalipalvelujen -teemaryhmän alatyöryhmänä. Lasten ja perheiden sosiaalipalveluiden rukkasar ryhmä on toiminut Lasten ja perheiden palvelujen -teemaryhmän alatyöryhmänä.

Pirkanmaalla yksi tietojohdantamista edistävä toimija on verkostomuotoinen Tampere Praksis, jonka toimijoita ovat Tampereen kaupunki, Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen yliopisto ja Pikassos. Tampere Praksiksessa edistetään sosiaalialan opetuksen, tutkimuksen ja käytännön yhteistyötä sekä kehitetään toimivia työmuotoja. Vuonna 2017 Pikassoksen kehittämispäällikkö Minna Niemi sekä hänen sijaisensa toimivat opetuksen ja tutkimuksen yhteistyöryhmän (OTU-RYHMÄ) puheenjohtajana. Pikassoksen toimitusjohtaja Kristiina Laiho toimi ohjausryhmän asiantuntijasihteerinä kevään 2017. Syksystä lähtien Pikassoksen toimitusjohtaja Tuula Tuominen on toiminut ohjausryhmän varsinaisena jäsenenä ja Heli Niemi hänen varajäsenenään. Toiminnassa keskityttiin erityisesti käytännön opetuksen ja harjoittelujen jouhevaan toteutukseen sekä Praksis-yhteistyön vahvistamiseen.

Satakunnassa erityissuunnittelija Matti Mäkelä oli vahvasti mukana sote-valmistelussa työikäisten sekä päihde- ja mielenterveyspalvelujen valmistelutyöryhmässä ja sen alatyöryhmissä. Ryhmät tuottivat selvityksiä mm. käytössä olevista asiakastyön mittareista ja sähköisistä palveluista sote-valmistelun tueksi. Valmistelun toisessa vaiheessa syksyllä 2017 tämä työryhmä purettiin ja tilalle tuli aikuispalvelujen työryhmä ja erikseen päihde- ja mielenterveyspalvelujen työryhmät. Suunnittelija Heli Toroska on ollut syksystä alkaen mukana sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmässä

eläkkeelle jääneen Matti Mäkelän tilalla, että puheenjohtajana aikuispalvelujen työryhmässä. Matti Mäkelä osallistui myös Pirkanmaan hyte-työryhmään.

Sote-valmistelun lisäksi molemmat työntekijät ovat tuoneet näkyväksi asiakkaiden kokemustietoa palvelujen kehittämiseksi soveltamalla erilaisia asiakkaiden ryhmähaastatteluja ja asiakasraateja. Suunnittelija Heli Toroska on myös kouluttanut Varsinais-Suomen MLL työntekijöitä asiakaslähtöisen Bikva-arvioinnin käytöstä. Asiakasraati toimintaa on Satakunnassa toteutettu jo usean vuoden ajan eri muodoissa.

Keskusteluareenat ja monitoimijaiset kumppanuudet

Kohtaamisareenoiden merkitys perustuu siihen, että näillä areenoilla voidaan nostaa esiin alueiden kehittämistarpeita, hyödyntää ajankohtaista tutkimustietoa ja edistää tutkimuksen, opetuksen ja käytännön vuoropuhelua. Vertaiskeskustelu, toinen toisilta oppiminen ja oman ammatillisen osaamisen jakaminen mahdollistuvat näissä verkostoissa. Verkostojen ja erilaisten foorumien tarve arvioidaan joka vuosi.

Vuonna 2017 toiminnassa olivat:

- *Varhaisvuosien lapsiperhepalveluiden maakunnallisista kehittäjäverkostoista Kanta-Hämeen ja Satakunnan alueiden verkostot* kokoontuivat vuoden 2017 aikana aktiivisesti ja säännöllisesti. Molempien maakuntien verkostokokouksissa rakennettiin yhteyttä ja yhteistyötä myös maakuntien LAPE-muutosagenttien sekä LAPE-hankkeiden kanssa. Yhteistyössä SATULA-hankkeen (Satakunnan tulevaisuus lapsissa) kanssa käynnistettiin syksyn aikana suunnittelu maaliskuussa 2018 Porissa järjestettävästä seuraavasta Satakunnan varhaisvuosien lapsiperhepalveluiden toimijoiden ajankohtaisfoorumista. Loppusyksystä käynnistettiin myös Kanta-Hämeen seuraavan ajankohtaisfoorumin suunnittelua.
- *Kanta-Hämeen kunnallisten lastensuojelulaitosten esimiehet* ovat kokoontuneet yksiköiden oman työn ja henkilöstön yhteisen osaamisen kehittämisen merkeissä Pikassoksen vetämänä verkostona yli 10 vuotta. Tänä vuonna esimiesverkosto kokoontui kolme kertaa. Toukokuussa kaikkien yksiköiden koko henkilöstölle järjestettiin Hämeenlinnassa koulutusiltapäivä teemalla 'Kohtaamisia ja suhteita lastensuojelutyön arjessa'. Aihetta alusti psykoterapeutti, kirjallisuusterapeutti ja kouluttaja Jussi Sutinen.
- Kanta-Hämeessä Pikassos koordinoi *lastensuojelun edunvalvonnan toimijaverkoston* (sosiaalitoimi, käräjäoikeus, poliisi, maistraatti ja AVI) maakunnallisia yhteistyökokouksia säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Molempiin kokouksiin kutsuttiin mukaan myös alueella toimivat lastensuojelun edunvalvojat.
- Vuosien ajan Kanta-Hämeessä kokoontunut *sosiaalijohdon foorumi* kokoaa maakunnan johtoa ja nykyisin edustettuna ovat myös AVI sekä perusterveydenhuollon yksikkö. Sosiaalijohdon foorumi

kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Sosiaalijohdon foorumissa ohjattiin osaltaan mm. maakunnallisten palveluiden, sosiaalipäivystyksen sekä perhehoitoyksikkö Kanervan toimintaa. Vakioaiheena kokoontumisissa oli myös Sote-uudistuksen tilanne ja Oma Häme - valmisteluiden eteneminen, sote-muutosagentti osallistui kokouksiin säännöllisesti. LAPE- sekä Ikäihmisten ja omaishoidon I&O -kärkihankkeiden muutosagentit osallistuvat myös säännöllisesti vuorotellen sosiaalijohdon foorumin kokouksiin.

- Pirkanmaalla toimiva *Tampere Praksis -verkosto* edistää sosiaalialan opetuksen, tutkimuksen ja käytännön yhteistyötä sekä kehittää toimivia työmuotoja. Kehittämistyötä ohjaa ja suunnittelee ohjausryhmä sekä opetuksen ja tutkimuksen yhteistyöryhmä (OTU). Ohjausryhmä kokoontui vuoden 2017 aikana kaksi kertaa ja OTU -ryhmä neljä kertaa. Yhteistyössä ohjausryhmän ja OTU-ryhmän kanssa järjestettiin kaikille Praksis-toimijoille suunnattu Tampere Praksis -yhteistyöpäivä marraskuussa. OTU-ryhmässä mm. yhtenäistettiin toimijoiden väliset vuosikellot ja ohjausryhmä hyväksyi aineistonkeruusuunnitelman. Lisäksi suunniteltiin Praksis-toiminnan arvioinnin toteuttamista sekä tutkimustoiminnan kehittämistä.
- Pirkanmaan kuntaedustajista koostuva *maakunnallinen sosiaalialan kehittäjäryhmä* jatkoi toimintaansa myös vuonna 2017. Ryhmä on nimennyt tavoitteelliset kehittämistehtävät, joita työikäisten sosiaalipalvelujen (aikuissosiaalityön) sekä lasten ja perheiden sosiaalipalvelujen työrukkaset edistävät. Keväällä työrukkaset laativat esiselvitysvaiheen loppuraportit työikäisten sosiaalipalvelujen sekä lapsiperheiden ja lastensuojelun osalta. Syksystä lähtien kehittäjäryhmän ja työrukkasten toiminta on kiinnittynyt osaksi Pirkanmaan sote- ja maakuntauudistuksen valmistelutyötä, sillä työrukkaset ovat toimineet uudistuksen valmistelutyöryhminä. Tämän muutoksen myötä sosiaalialan myös kehittäjäryhmän rooli on muuttunut. Ryhmän toimintaa on päätetty toistaiseksi jatkaa, mutta kokoontumisia on järjestetty tarpeen mukaan. Vuoden aikana kehittäjäryhmä kokoontui kaksi kertaa. Työikäisten sosiaalipalvelujen työrukkasena toiminut ryhmä on kokoontunut keväällä kaksi kertaa ja syksyllä kolme kertaa. Lasten ja perheiden sosiaalipalvelujen ryhmä on kokoontunut keväällä kolme kertaa ja syksyllä neljä kertaa.
- Pikassos järjesti Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Satakunnan aikuissosiaalityön käytännön toimijoiden ja kehittäjien sekä koulutuksen ja tutkimuksen edustajille klubikokoontumisia, joiden tarkoitus on edesauttaa dialogia sosiaalityön tutkimuksen, koulutuksen ja käytännön välillä ja eri alueiden välillä. *Sosiaalityön klubi* kokoontui vuonna 2017 Tampereella yhden kerran. Marraskuussa järjestetyn kokoontumisen aiheena oli taloussosiaalityö ja toimintamahdollisuuksien näkökulma. Keskustelua alusti VTL Katri Viitasalo.
- Tammikuussa Pikassos, Tampereen kaupunki ja Sisä-Suomen poliisilaitos kutsuivat *Pirkanmaan poliisit ja johtavat sosiaalityöntekijät yhteistyökokoukseen*, joka järjestettiin Tampereen poliisitalolla. Tilaisuudessa käsiteltiin vilkkaasti keskustellen seuraavia aiheita:
 - lastensuojelun keskeiset tehtävät ja toimenpiteet.

- viranomaisten yhteistyö tilanteissa, joissa epäillään lapsen kohdistuvaa rikosta.
- Lasten oikeuspsykiatrisen työryhmän toiminta
- Virpa-apupyynnön laatiminen poliisille.
- Helmikuussa pidettiin *Kanta-Hämeen, Satakunnan ja Pirkanmaan sosiaalipäivystysten kehittämispäivä* kolmannen kerran. Tällä kertaa tilaisuus pidettiin Tampereen sosiaalipäivystyksessä ja Järjestämisvastuun jakoivat Tampereen kaupunki ja Pikassos. Alustajiksi oli kutsuttu johtava sosiaalityöntekijä Anni Vanhala TAYSista ja kriisityöntekijä Mervi Talvitie Setlementti Tampereesta. Päivän teemoina olivat:
 - terveydenhuollon päivystyksellinen sosiaalityö ja sosiaalipäivystys.
 - alaikäinen seksuaalirikoksen kohteena – mitä pitää tietää ja miten pitää toimia.
 - Sote-uudistuksen suunnittelu.
 - Sosiaalipäivystyksestä tehty kotikäynti – päätökseen vaikuttavat syyt ja toimitatavat.
 - Kiireellinen sijoitus sosiaalipäivystystehtävänä.
- Kehittämistoiminnan asiantuntijana Heli Toroska on mukana Satakunnan sote-uudistusta edistävien hankkeiden toiminnassa kehittäjäkumppanina ja siten myös mukana hankeverkostossa.

Muita räätälöityjä palveluita kuntien tarpeisiin

Lakisääteisen, valtionavustuksella toteutettavan asiantuntijatyön lisäksi Pikassokselta ostetaan asiantuntijapalveluja. Peruslinjaus on, että tällaista palvelutoimintaa ovat asiantuntijatyöt, jotka ovat linjassa osaamiskeskuksen perustyön kanssa, mutta joita ei voida toteuttaa jokaiselle kunnalle, vaikka tarvetta ja kysyntää olisikin. Esimerkiksi erilaisia suunnitelmia, selvityksiä tai konsultointeja voidaan toteuttaa rajatusti.

Lakisääteisessä perustoiminnassa toteutettiin seuraavia kehittämistoimia edellä mainittujen keskusteluareenoiden ja kumppanuuksien lisäksi:

- Satakunnassa Pikassoksen suunnittelija oli mukana sosiaalisen kuntoutuksen kehittämisessä hankkeiden kanssa osana maakunnallista kehittämistä sekä tukemassa Porin perusturvaa sosiaalisen kuntoutuksen kehittämisessä. Kuntakohtainen kehittäminen on jäänyt vähemmälle, kun painopiste on vahvasti maakunnallisessa kehittämisessä ja sote-valmistelussa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyökysymyksiä sekä tulevia TKI -rakenteita käsiteltiin Pikassoksen ja Pirkanmaan perusterveydenhuollon yksikön työkokouksissa. Kokouksia pidettiin kahden kuukauden välein. Pikassoksen edustaja osallistui myös Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen valmisteluun.

- Keväällä 2017 Pikassos julkaisi koosteen vuonna 2016 Tampereen yliopistossa ja Tampereen ammattikorkeakouluissa tehdyistä, sosiaalialaa koskevista opinnäytteistä. Opinnäytteitä on nyt koostettu vuosilta 2014-2016. Lisäksi Pikassos ylläpitää vuonna 2016 julkaistua Pirkanmaan sosiaalialan asiantuntijoiden luetteloa.
- Erityissuunnittelija Seija Junno on toiminut osana Voimavarakeskeisiä työnohjaaja -opintojaan muun muassa Hämeenlinnan kaupungin kehittämispalveluiden hallinnoimien kehittämishankkeiden työnohjaajana.

Asiantuntijapalvelujen myynti koostui seuraavista asioista:

- Hämeenlinnan vanhusneuvoston asiantuntijasihteeri-työ (tammi-toukokuu 2017)
- Kanta-Hämeen sosiaalipalvelujen indikaattorityö, Pikassoksen työpanosta myytiin Oma Hämeen Lape-hankkeelle sekä Ikäihmisten I&O -hankkeelle.
- Porin psykososiaalisten palveluiden asiakasraatien vetäminen 9 kpl ajalla 28.2. - 21.4.2017.
- Pikassoksen suunnittelijan tilattu puheenvuoro Länsi-Suomen Avin ja Valviran järjestämässä Ikäihmisten seminaarissa. Puheenvuoron aiheena oli asiakasosallisuus ja asiakasraadit osana palvelujen laadunvalvontaa.
- Kolmen asiakasraadin vetäminen korvaushoidon asiakkaille (Porin psykososiaaliset palvelut) ja raatikeskustelujen yhteenvetojen tekeminen tilaajalle.
- Koulutus Bikva-menetelmän käytöstä Varsinais-Suomen MLL piirin työntekijöille.
- Sosiaaliamiehen pitämät koulutukset ja puheenvuorot eritelty omana kohtanaan myöhemmin

Ohjausryhmät ja työryhmäjäsennydet

Pikassoksella on useita ohjaus- ja työryhmäjäsennyksiä ja vuonna 2017 sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu työryhmiin pyydettiin Pikassoksen osallistumista yhä enenevässä määrin.

Ohjausryhmät ja työryhmäjäsennydet

- Pirkanmaan järjestämissuunnitelman ohjausryhmä (Tuula Tuominen)
- PRO SOS -hankkeen ohjausryhmä (Kristiina Laiho/Tuula Tuominen)
- Pirkanmaan Lape-hankkeen Pippurin ohjausryhmä (Tuula Tuominen)
- Tampere Praksis-ohjausryhmä (Kristiina Laiho/Tuula Tuominen)
- Kansa-koulu -hankkeen ohjausryhmä (Kristiina Laiho/Tuula Tuominen)
- Kostiakeskus -hankkeen ohjausryhmä (Tuula Tuominen)
- Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön ohjausryhmä (Heli Toroska)
- THL:n Pakka-kehittäjäverkosto (Matti Mäkelä)

- Aluehallintoviraston lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä (Matti Mäkelä)
- Tampereen ammattikorkeakoulun sosiaalialan neuvottelukunta (Kristiina Laiho/Tuula Tuominen)
- THL:n LasKeTut-hankkeen tutkimuksen tukiryhmä (Minna Niemi)
- Lasten mielenterveystyön palveluketjun päivitystyöryhmä, Pirkanmaa (Seija Junno)
- Psykkisesti oireilevan lapsen hoidonpöytätyöryhmä, Kanta-Häme (Seija Junno)
- Vanhempi vankilan portilla -hankkeen kehittämissuuryhmä, Kanta-Häme (Seija Junno)
- Osaamiskeskusten sosiaaliamiesten työkokoukset ja valtakunnallisen Sosiaaliamiehet ry:n puheenjohtajana toimiminen (Satu Loippo)
- Kanta-Hämeen alueellinen sosiaali- ja terveydenhuollon kirjaamistyöryhmä (Matti Karvonen)
- Pirkanmaan Lape-hankkeen Pippurin johtamisen ja ammatillisen osaamisen kehittämistyöryhmä (Tuula Tuominen)
- Pirkanmaan parasta sotea -sote-johdon työryhmä (Tuula Tuominen)

Kaste-hankkeet:

- Parempi Arki, ohjaussuuryhmä, Väli-Suomi (Kristiina Laiho/Tuula Tuominen)
- Parempi Arki, maakunnalliset ryhmät Kanta-Hämeessä ja Pirkanmaalla (Seija Junno, Minna Niemi, Kristiina Laiho)

Sote-valmisteluun liittyvät työryhmät:

Kanta-Häme:

- Sote-muutosryhmä (Kristiina Laiho/Tuula Tuominen)
- Palveluverkko- ja integraatiotyöryhmä (Kristiina Laiho)
- Lapset, nuoret ja perheet työryhmä (Seija Junno)
- Tietohallinto ja sähköinen asiointi -työryhmä (Matti Karvonen)
- Maakunnallinen tietohallinnon ohjaussuuryhmä (Matti Karvonen)
- Sähköinen hyvinvointikertomus eHVK -työryhmä (Seija Junno)
- OmaHämeen Tiedolla johtamisen -projektiryhmä (Heli Niemi)

Pirkanmaa:

- Palveluverkko- ja integraatio teematyöryhmä (Kristiina Laiho)
- Tutkimus-, opetus- ja kehittämisteematyöryhmä TKI (Kristiina Laiho/Tuula Tuominen)
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemaryhmä (Matti Mäkelä/Tuula Tuominen)
- Päihde- ja mielenterveyspalveluiden teemaryhmä (Matti Mäkelä)
- Päihde- ja mielenterveyspalveluiden ja työikäisten sosiaalipalvelut -työryhmä (Tuula Tuominen)
- Työikäisten sosiaalipalvelut alatyöryhmä (Tuula Tuominen ja Heli Niemi)
- Asiakas- ja palveluohjaus työryhmä (Tuula Tuominen)
- Lapsi- ja perhepalveluiden teemaryhmä (Seija Junno)
- Pirkanmaan maakunnan LAPE -ryhmä (Seija Junno)

- Lasten ja perheiden palvelut -työryhmä (Heli Niemi)
- Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut -alatyöryhmä (Heli Niemi)
- Tiedolla johtaminen (Minna Niemi)

Satakunta:

- Aikuis-, päihde- ja mielenterveyspalvelujen työryhmä (Matti Mäkelä)
- Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmä (Matti Mäkelä)
- Satasoten Kehittämisyksiköiden organisointia ja resursointia valmisteleva työryhmä (Matti Mäkelä/Heli Toroska, vara)
- Aikuispalvelujen työryhmä (Heli Toroska)
- Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmä (Heli Toroska)

Sosiaaliasiamiestoiminta

Pikassos tuotti sosiaalihuollon asiakaslakiin perustuvat sosiaaliasiamiespalvelut vuonna 2017 koko Kanta-Hämeen alueelle sekä Pirkanmaan kunnista Akaalle ja Urjalalle. Kanta-Hämeessä on yhteensä 11 kuntaa, joista Forssan seudun viiden kunnan sosiaalipalvelut tuottaa hyvinvointikuntayhtymä. Sosiaaliasiamiestoiminnan väestöpohja vuoden 2017 lopussa oli noin 196 600 ja eri kuntia oli 13.

Yhteydenottoja sosiaaliasiamiehelle tuli yhteensä 476 vuonna 2017, mikä merkitsi yhteydenottojen selvää vähentymistä edellisestä vuodesta (550 vuonna 2016). Suurimpana yksittäisenä selittäjänä yhteydenottojen vähentymiseen oli perustoimeentulotuen käsittelyn siirtyminen Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Valitun lakisystematiikan vuoksi sosiaaliasiamiestoiminta ei ulotu Kelan myöntämiin etuuksiin.

Yhteydenottajista huoltajien tai omaisten ja läheisten yhteydenotot muodostivat ensimmäisen kerran suurimman osuuden (44,5 %). Asiakkaiden yhteydenottojen osuus laski edelliseen vuoteen verrattuna (nyt 40,1 % kaikista yhteydenottajista). Kuntien henkilöstöltä yhteydenottoja tuli 50 kappaletta, mikä on selvästi vuotta 2016 vähemmän (81). Yhteydenotoista ylivoimaisesti suurin osa (70,4 prosenttia) tulee puhelimitse. Sähköpostin ja muiden sähköisten kanavien (esim. Suomi.fi – palvelu) käyttö on kasvussa. Vuonna 2017 näiden yhteydenottotapojen osuus oli 26,3 prosenttia kaikista yhteydenotoista.

Perustoimeentulotukea kaikista yhteydenotoista koski 77 ja täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea 34 yhteydenottoa eli yhteensä 111 (174 vuonna 2016). Aikuissosiaalityötä koski 31 yhteydenottoa (40 yhteydenottoa vuonna 2016). Lapsiperheiden palveluja koski yhteensä 115 yhteydenottoa (110 yhteydenottoa 2016): lastensuojelua 93 (72), lasten huoltoa ja elatusta 10 (18), lapsiperheiden kotipalvelua 1, päivähoitoa 2 ja lapsiperheiden sosiaalityötä 9.

Vammais- ja kehitysvammopalveluja koski yhteensä 69 yhteydenottoa, vanhustenhuoltoa 69 (59 vuonna 2016) ja ikääntyneiden kotihoitoa 9 (14); mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja koski 9

(14), omaishoidontukea 9 (11) ja päihdehuoltoa 6 (5). Loput 48 yhteydenottoa eivät koskeneet sosiaalihuoltoa, vaan ne liittyivät esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen toimintaan tai terveydenhuoltoon.

Sosiaaliasiamies Satu Loippo laatii asiakkaan oikeuksien toteutumisen vuosittain selvityksen, joka on luettavissa Pikassoksen verkkosivuilta.

Pikassoksen sosiaaliasiamies on toiminut valtakunnallisen Sosiaaliamiehet ry:n puheenjohtajana vuodesta 2016 lukien. Koko Suomessa oli vuonna 2017 yhteensä 46 sosiaaliamiestä. Pikassoksen sosiaaliamies toimii aktiivisesti yhteistyössä myös muiden sosiaalialan osaamiskeskuksissa toimivien sosiaaliamiesten kanssa. Työkokouksia on vuosittain neljä.

Pikassoksen sosiaaliamies koulutti sekä TAMK:n että HAMK:n opiskelijoita sosiaalihuoltolaista ja asiakaslaista. Lisäksi asiamies piti pyydyt puheenvuorot Etelä-Suomen aluehallintoviraston työkokouksessa sosiaaliamiehille ja Etelä-Pohjanmaan Terveysosastojuhlan juhlaseminaarissa. Lisäksi sosiaaliamies laati sosiaaliamiestoimintaa koskevan koonnin Pirkanmaan maakunta- ja sote-valmistelun henkilöstöryhmää varten.

4 HANKETOIMINTA

Kansa-Koulu

Kansa-koulu -sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain toimeenpanon hanke

Kansa-koulu -hanke oli valtakunnallinen hanke, joka toteutettiin sosiaalialan osaamiskeskusverkostoa hyödyntäen. Hanke sai rahoituksen THL:ltä ja toimi ajalla 1.8.2015 – 31.12.2017. Hanketta hallinnoi Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socom. Pikassoksen alueella Kansa-koulu -hanke aloitti toimintansa 29.2.2016. Matti Karvonen toimi aluekoordinaattorina ajalla 29.2.2016 - 31.8.2017. Anni Kuhalainen siirtyi 1.9.2017 aluekoordinaattoriksi Matti Karvosen siirtyessä toisiin tehtäviin.

Kansa-koulu -hankkeella tuettiin kansallisten luokitusten ja asiakirjarakenteiden toimeenpanoa sosiaali- ja terveydenhuollon tuotanto-organisaatioiden asiakastietojärjestelmiin niin, että ne noudattavat sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain vaatimuksia. Hankkeessa kehitettiin myös sosiaalialan henkilöstön osaamista ja valmiuksia tuottaa sosiaalihuollon asiakastietomallin mukaisia asiakastyön dokumentteja sekä tuettiin sosiaalialan organisaatioiden valmiutta liittyä Kanta-palveluihin.

Hankkeen toimenpiteet muodostuivat kahdesta kehittämiskokonaisuudesta:

1. Toiminta- ja tietomäärittelyjen toimeenpano
2. Kirjaamisosaamisen kehittäminen

Pikassoksen maakunnista (Pirkanmaa, Kanta-Häme ja Satakunta) kaikki kunnat osallistuivat hankkeeseen. Pikassoksen alueella toiminta- ja tietomäärittelyjen toimeenpanon kehittämiskokonaisuuteen ei ollut varsinaista pilottikohdetta hankkeen aikana. Hankkeessa kuitenkin levitettiin tietoutta sosiaalihuollon tiedonhallinnan kehittämistyöstä sekä vaikutettiin siihen, että

alueen tiedonhallinnan kehittämistyössä otetaan huomioon asiakasasiakirjalain vaatimukset sekä valtakunnallinen sosiaalihuollon tiedonhallinnan kehittämistyö.

Kirjaamisosaamisen kehittämisen tavoitteena oli edistää sosiaalialan henkilöstön valmiuksia kirjata asiakastietoja määrämuodossa. Kirjaamisvalmennuksen kohderyhmänä oli sosiaalialan henkilöstö sekä julkisissa että yksityisissä organisaatioissa. Tavoitteena oli, että Kansa-koulu-hankkeen kouluttamat kirjaamisvalmentajat ovat määrämuotoiseen kirjaamiseen ja asiakasasiakirjalain toimeenpanoon perehdytettyjä sosiaalialalla toimivia ammattilaisia ja että kirjaamisvalmennus jalkautuu organisaatioihin kirjaamisvalmentajien välityksellä. Pikassoksen alueella järjestettiin kaksi kirjaamisvalmentajavalmennuksen ryhmää joka maakunnassa. Hankkeen aikana kirjaamisvalmentajia valmistui Pikassoksen alueelta yli 200 ja nämä kirjaamisvalmentajat toteuttivat edelleen omissa organisaatioissaan kirjaamisvalmennuksia.

Kirjaamisvalmennusten lisäksi hankkeessa järjestettiin koulutus- ja infotilaisuuksia sekä kirjaamisvalmentajaverkoston tapaamisia säännöllisesti kaikissa maakunnissa. Hankkeen vahvaa toimintaa oli myös asiakastietojärjestelmien sovellusasiantuntijoiden/pääkäyttäjien alueellinen verkostoiminen. Asiakastietojärjestelmien sovellusasiantuntijoiden verkostot koottiin joka maakunnassa jo hankkeen alkupuolella. Kokoontumisissa perehdyttiin sosiaalihuollon tiedonhallinnan ajankohtaisiin asioihin kuten palvelutehtävien toiminnallisiin määrittäisiin sekä Kansa-koulu-hankkeen muihin ajankohtaisiin teemoihin.

Koko hankkeen yhteinen loppuraportti valmistuu kevään 2018 aikana. Koko hankkeen tuotoksista voi lukea lisää Socomin sivuilta [Socom/kansa-koulu](#) ja Pikassoksen sivuilta: [Pikassos/kansa-koulu](#).

Sosiaalihuollon tiedonhallinnan kehittämistyö jatkuu edelleen Pikassoksen alueella, sillä Kansa-koulu II -hanke sai rahoituksen ajalle 1.1.2018 – 31.12.2019. Tämä hanke tukee määrämuotoisen kirjaamisen toimeenpanoa sosiaalialalla.

Parempi Arki -hanke

Parempi Arki -hankkeessa kehitettiin Väli-Suomen alueella kotona asuvien, paljon sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluja käyttävien yhteisasiakkaiden palvelujen toiminnallista integraatiota. Käytännössä kehittämistä tehtiin kokoamalla alueelta monialaisia tiimejä, jotka keskittyivät luomaan uutta toimintamallia valitsemalleen kohderyhmälle. Kehittämistyötä tehtiin seminaaripajoissa, tiimien välitapaamisissa ja toimintamallien piloteissa.

STM:n rahoittaman Kaste-hankkeen toiminta-aika oli 1.3.2015 - 31.10.2017, mutta Kanta-Hämeen alueen Pikassoksen alaisuudessa ollut työntekijä työskenteli hankkeessa ajalla 1.8.2015 - 6.4.2017. Kanta-Hämeestä hankkeessa olivat mukana Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä, Hattula, Hämeenlinna, Janakkala ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri. Pirkanmaan hankekunnat olivat Pirkkala, Tampere, Valkeakoski ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Kanta-Hämeessä Parempi Arki -hankkeessa toimi kehittämissuunnittelijana Satu Raatikainen ja Pirkanmaalla Mari Harju ja Tuula Tuominen (50 %).

Kanta-Hämeessä toimi koko hankkeen ajan maakunnallinen yhteistyöryhmä, joka aloitti toimintansa jo hankesuunnitteluvaiheessa (5.11.2014) ja jonka viimeinen kokoontuminen oli (24.4.2017) Kanta-Hämeen alueiltapäivän yhteydessä. Yhteensä kokoontumisia oli 12. Kanta-Hämeen yhteistyöryhmän toiminnan tavoitteena oli edistää hankkeen toimintaa ja viedä tietoa hankkeesta omiin organisaatioihin ja yhteistyöverkostoihin. Kanta-Hämeen yhteistyöryhmällä oli myös tärkeä asema maakunnallisessa Sote-valmistelussa, sillä kaikki yhteistyöryhmän jäsenet ovat myös mukana Oma Hämeen eri työryhmissä. Ennen hankkeen päättymistä yhteistyöryhmän jäsenille jaettiin vastuualueet hankkeen tulosten juurruttamiseksi sekä uuden toiminnan jatkumisen seuraamiseksi.

Hankekuntien työntekijöistä muodostetuissa tiimeissä luotiin uusia toimintamalleja ja -tapoja jokaisen tiimin kohderyhmän mukaisesti. Näitä kohderyhmiä ovat olleet mm. paljon palveluja käyttävät lapsiperheet, joiden vanhemmilla on päihde- tai mielenterveysproblematiikkaa, yksinäiset aikuisasiakkaat, ikäihmiset sekä monet muut kohderyhmät, joiden palvelujen tuottamisessa on mukana useita eri toimijoita.

Hankkeessa kehitettiin yhteisesti koko Väli-Suomen alueella paljon palveluja käyttävien asiakkaiden tunnistamisen herätteitä ja yhteistä hoito- ja palvelusuunnitelmaa sekä sen pilotointia käytännössä. Lopputuotoksena tehtiin Tiekartta toiminnalliseen sote-integraatioon. Tiekartta sisältää kehittämisen kuvausta, menetelmiä, välineitä asiakastyöhön ja paljon muuta materiaalia.

Lisää hankkeen toiminnasta ja tuloksista:

[Parempi arki Innokylässä](#)

Tiekartta toiminnalliseen sote-integraatioon:

[Tiekartta toiminnalliseen sote-integraatioon](#)

PRO SOS -uudenlaista sosiaalityötä yhdessä rakentamassa

PRO SOS -hankekokonaisuuden päätavoite on vahva ja asiakaslähtöinen ja vaikuttava sosiaalityö sosiaalihuoltolain hengen mukaisesti. Hanke on saanut ESR-rahoituksen ajalle 1.8.2016 - 31.12.2018. Hankekokonaisuutta hallinnoi Seinäjoen ammattikorkeakoulu/sosiaalialan osaamiskeskus SONetBotnia.

Osahankkeet on organisoitu seitsemän sosiaalialan osaamiskeskuksen alueelle ja kuntia on mukana 95. Mukana hankkeessa ovat myös Suomen Kuntaliitto, Jyväskylän yliopisto/ Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Pikassoksen alueen osatoteutuksessa on mukana 17 kuntaa: Pirkanmaalta Tampere, Orivesi, Nokia, Pirkkala, Kangasala, Pälkäne. Lempäälä, Vesilahti, Ylöjärvi, Hämeenkyrö, Ikaalinen Parkano, Kihniö, Sastamala ja Punkalaidun. Satakunnasta mukana on Huittinen ja Kanta-Hämeestä Riihimäki.

Pikassos-alueella hanke käynnistyi 1.8.2016 ja päättyi 31.12.2018. Syyskuusta 2017 alkaen hankkeen hankekoordinaattorina on toiminut Sirpa Karjalainen ja hanketyöntekijänä (20%) Pikassoksen

kehittämispäällikkö Heli Niemi. Tätä ennen projektikoordinaattorina toimi Pikassoksen suunnittelija Heli Toroska ja hanketyöntekijänä (20%) Pikassoksen suunnittelija Anni Kuhalainen.

Pikassoksen osahankkeen tavoitteet ja toiminta:

Tavoite 1. Ihmisten viimesijainen toimeentuloturva on varmistettu, kun Kelan, sosiaaliviranomaisten ja sosiaalialan palvelutarjoajien välillä on selkeät alueelliset yhteistyörakenteet

Kela-kunta yhteistoimintamallia on työstetty yhdessä kuntien ja Kelan työntekijöiden, Kuntaliiton ja hankkeen toimijoiden kesken. Mallissa kuvataan perustoimeentulotukea hakevan asiakkaan palveluprosessi ja siinä esiin nousseita kehittämiskohteita. Pirkanmaalla näitä kehittämiskohteita työstetään pilotteina eteenpäin toteuttamalla mm. vuorovaikutteisia teematapaamisia yhteistyön ja asiakaslähtöisyyden edistämiseksi. Mallin on tarkoitus valmistua tammikuussa 2018.

Vuosi 2017:

- Verkoston toiminta ja kehittämistyö käynnistyivät esimiesten, kehittäjien ja kuntaliiton toimijoiden yhteisissä työpajoissa (3).
- Kelan asiakas- ja kumppanuusraadit toteutuivat (6).
- Paikalliset asiakkaiden ja työntekijöiden yhteiset työpajat toteutuivat.
- Pirkanmaan pilotin työryhmä käynnistyi (1) ja vuoden 2018 toimintasuunnitelma vahvistettiin.

Tavoite 2. Uudistetaan sosiaalityön toteutusmuotoja, joita hyödyntäen taloudellisesti ja sosiaalisesti vaikeassa elämäntilanteessa olevat asiakkaat voivat nykyistä useammin päästä asettamiinsa tavoitteisiin.

Sosiaalityön työmuotojen uudistamista toteutetaan tarjoamalla kuntien työntekijöille tukea kehittämiseen. Työskentely käynnistettiin hankekuntien edustajista koottujen pilottitiimien muodostamisella. Pilottitiimien työskentelyn pohjalta suunniteltiin kaksi työpajasarjaa tukemaan kuntien omaa kehittämistyötä. Teemat ovat olleet 1) ryhmämuotoisen sosiaalityön ja matalan kynnyksen toiminnan kehittäminen sekä 2) moniammatillisen asiakaslähtöisen toimintakulttuurin kehittäminen. Työpajatyöskentelyyn on osallistunut hankekuntien henkilöstöä, yhteistyökumppaneita sekä asiakkaita.

Hankkeessa on käynnistetty myös taloussosiaalityön kehittäminen. Tähän liittyen on järjestetty teematyöpajakokonaisuus sekä koottu kehittämisen tueksi taloussosiaalityön työryhmä. Se on määritellyt keskeisiksi työskentelyn tavoitteiksi 1) taloussosiaalityön materiaalipankin kokoamisen, 2) osaamisen vahvistamisen ja 3) verkoston luomisen sekä 4) yhteiskunnallisiin rakenteisiin vaikuttamisen.

Vuosi 2017:

- Moniammatillista yhteistyötä tukeva työpajasarja (4) toteutui.
- Ryhmämuotoista sosiaalityötä, matalan kynnyksen toimintaa ja jalkautuvaa sosiaalityötä tukeva työpajasarja (4-5) toteutui.

- Taloussosiaalityön teematyöpajat (2) ja työryhmän kokoukset (2) toteutuivat sekä työryhmä vahvasti toimintasuunnitelman vuodelle 2018.

Tavoite 3. Vakiinnutetaan sosiaalityön asiakkaiden, sosiaaliviranomaisten edustajien ja sosiaalipalvelun tuottajien yhteiskehittäjyys osaksi asiakastyötä ja kehittämistoimintaa.

Yhteiskehittäminen tarkoittaa osahankkeessa kuntien välisen yhteistyön ja yhdessä tekemisen tukemista sekä työntekijä- ja asiakasnäkökulmien esiin nostamista työpajatyöskentelyn kautta. Hanke edistää myös maakunnallisen sosiaalityön rakentumista olemalla mukana Pirkanmaan sote- ja maakuntauudistuksen valmistelutyössä.

Vuosi 2017:

- Kehittämistoimintaa toteutettiin yhteiskehittämisen viitekehyksessä.
- Painopisteenä oli kuntien välinen työntekijöiden ja esimiesten yhteistyö ja asiakkaan osallisuus.
- Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelutyöhön osallistuminen.
- Maakunnallinen sosiaalityö -verkoston suunnittelun käynnistyminen.

Lisätietoa hankkeen nettisivuilta [PRO SOS](#) ja Pikassoksen sivuilta: [Pikassos/prosos](#)

Lape – Pippuri

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) on vuosina 2017–2018 toteutettava hallituksen kärkihanke, jonka avulla tehdään muutosta kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita sekä lapsen oikeuksia ja tietoperustaisuutta vahvistavaa toimintakulttuuria. Muutosohjelman tavoitteena on oikea-aikaisemmat, tasalaatuisemmat, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut. Muutoksella pyritään vahvistamaan lasten, nuorten ja perheiden omia voimavaroja, elämänhallintaa sekä osallisuuden ja kohdatuksi tulemisen kokemuksia.

Pirkanmaan LAPE Pippuri-hankkeessa on mukana kaikki alueen 23 kuntaa, PSHP sekä joukko kolmannen sektorin, seurakunnan ja yksityisen sektorin toimijoita. Pikassoksella toimii projektikoordinaattori Nanna Miettunen, joka aloitti huhtikuussa 2017 ja työskentelee 30.11.2018 asti.

Pippuri-hankkeen projektipäällikkö ja -sihteeri sekä kymmenen projektikoordinaattoria ovat koonneet kehittämisryhmiinsä vahvan joukon eri alojen ammattilaisia ja kokemusasiantuntijoita. Osallisuutta kuljetetaan mukana myös erilaisten vierailujen ja kyselyjen muodossa.

Pippuri-hanke kohdentuu kaikkiin Lape-toimeenpanosuunnitelman neljään kehittämiskokonaisuuteen. Pääkohteeksi Pirkanmaalla on valittu digitaalisia palveluja hyödyntävä perhekeskustoimintamalli, johon liittyvänä kehitetään erillisinä vastuualueina vanhemmuuden- ja parisuhteen tuen palveluita sekä eropalveluita. Maahanmuuttajien ym. monikulttuurisuuden

huomioiminen perhekeskuksissa turvataan oman vastuuryhmän avulla. Koulu, varhaiskasvatus ja vapaa-aikapalvelut -ryhmän työskentely linkittyy koko ajan kokonaisuuteen, oli sitten kyse varhaisen tuen ohjaavista palveluista tai vaikeimpiin ongelmatilanteisiin tarjottavista erityispalveluista.

Paikallisten perhekeskusrakenteiden tukena tulevat jatkossa toimimaan alueelliset erityis- ja vaativan tason palvelut niihin tilanteisiin, kun tarvitaan vahvaa erityisosaamista, esim. erikoissairaanhoidon, lastensuojelua tai vammaispalveluja. Kaikista vaativimmat palvelut, kuten oikeuspsykiatria keskitetään viiteen osaamiskeskukseen yliopistosairaaloiden ympärille. Pirkanmaan OT-alueeseen kuuluvat myös Kanta-Häme ja Etelä-Pohjanmaa. Tarkoitus on myös luoda rakenne kehittämisen, tieteellisen tutkimuksen ja koulutuksen kehittämiseksi ja koordinoimiseksi. Erityispalveluiden sisällä omana kokonaisuutenaan on lastensuojelun monitoimijaisen toimintamallin pilotoiminen.

Lisää hankkeesta: [LAPE Pirkanmaa](#)

5 OSAAMISKESKUSTEN YHTEISTYÖ

Osaamiskeskusjohtajat kokoontuivat säännöllisesti kerran kuukaudessa. Näiden kokoontumisten lisäksi johtajat tapasivat perhe- ja peruspalveluministeri Annikka Saarikkoa sekä sote-muutosjohtaja Sinikka Saloa, muita STM:n tai THL:n edustajia sekä yliopistojen SosNet verkoston puheenjohtajaa. Osaamiskeskusjohtajat tekivät yhdessä lukuisia kannanottoja erilaisiin sosiaalialan asiantuntemusta vaativiin esityksiin, suunniteltuihin kehittämiskeskusteisiin sekä mm. valinnanvapauslaki ehdotukseen.

Sosiaalialan osaamiskeskusväki kokoontui tänä vuonna elokuussa Seinäjoelle vuosittaisille Osaamiskeskuspäiville. Osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunnalla oli neljäs toimintakausi. Neuvottelukunnan jäsenenä oli Pikassoksen hallituksen puheenjohtaja Jukka Lindberg.

Sosiaalialan osaamiskeskusten yhteisenä verkostona toimi osaamiskeskussuunnittelijoiden verkosto, joka kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Syyskauden kokous toteutettiin Skype-kokouksena.

Osaamiskeskusten suunnittelijat kokoontuivat vuoden 2017 aikana myös säännöllisesti THL:n kanssa suunnittelemaan Lastensuojelun yhteiskehittämispäiviä toteutettavaksi eri puolille Suomea. Pikassos-alueelle yhteiskehittämispäiviä suunniteltiin ja tullaan järjestämään helmikuussa 2018 Tampereella Monialaisen palvelutarpeen arvioinnin teemasta sekä huhtikuussa 2018 Porissa Lastensuojelun sijaishuollon ohjaus ja valvonta -teemasta.

Lisäksi sosiaalialan osaamiskeskuksissa toimivat sosiaaliamiehet kokoontuivat vuoden aikana neljä kertaa.

Parhaillaan osaamiskeskukset toteuttavat yhdessä valtakunnallista Kansa-koulu -hanketta, joka käynnistyi vuonna 2016 ja jatkui vuoden 2017 loppuun saakka. Hankkeelle haettiin jatkoa ja myöntävä päätös tuli joulukuussa 2017, jatkohanke on ajalle 1.1.2018 - 31.12.2019. Kaikki osaamiskeskukset ovat tässä mukana muodostaen yhteistyö- ja hallinnointiin liittyviä kokonaisuuksia. Lisäksi useampi

sosiaalialan osaamiskeskus on mukana sosiaalialan osaamiskeskus SONetBOTNIA:n toteuttamassa PRO SOS -hankkeessa. Hanke käynnistyi elokuussa ja jatkuu vuoden 2018 loppuun saakka.

6 HALLINTO, HENKILÖSTÖ JA TALOUS

Hallinto

Pikassos on voittoa tavoittelematon osakeyhtiö, jonka omistavat Hämeenlinnan (50 %), Porin (25 %) ja Tampereen kaupungit (25 %). Toiminta-alueena on kolme maakuntaa, Kanta-Häme, Satakunta ja Pirkanmaa. Sosiaalialan osaamiskeskuksia koskevassa laissa on määritelty osaamiskeskuksen tehtävät. Toimintaan saadaan vuosittain vahvistettava valtionavustus, joka määräytyy pinta-alan ja väestömäärän mukaan. Pikassos tuottaa myös asiantuntijapalveluja sekä sosiaaliasiamestointia. Kuntarahoitusta toimintaan ei ole.

Yhtiökokous pidettiin 18.4.2017. Yhtiökokous valitsi seuraavat hallituksen jäsenet:

Puheenjohtaja, projektipäällikkö Jukka Lindberg, Oma Häme (varalla Sirpa Ylikerälä)

Sosiaali- ja perhepalveluiden johtaja Mari Levonen, Porin kaupunki (varalla Matti Järvinen)

Sosiaali- ja terveysjohtaja Mirja Saarni, Riihimäen kaupunki (varalla Matti Valtonen)

Sosiaalijohtaja Taina Niiranen, Hämeenkyrö (varalla Leena Kivimäki)

Yli lääkäri Sari Mäkinen, PSHP (varalla Jan Löfstedt)

Virva-Mari Rask, Tampereen kaupunki (varalla Taru Kuosmanen)

Apulaisprofessori Laura Kalliomaa-Puha, Tampereen yliopisto (varalla Aino Ritala-Koskinen)

Koulutuspäällikkö Outi Wallin, Tampereen ammattikorkeakoulu (varalla Satu Vaininen)

Hallituksen kokouksissa esittelijänä ja sihteerinä toimivat Kristiina Laiho, Seija Junno ja Tuula Tuominen. Hallitus kokoontui neljä kertaa vuoden aikana 1.3, 6.6, 22.8. ja 3.11.2017.

Henkilöstö

Pikassoksessa työskenteli keskimäärin 10 henkilöä vuoden aikana. Vakihenkilöstöä oli yhteensä kahdeksan, mutta vuonna 2017 osa henkilöstöstä oli irrotettu hanketoimintaan ja yksi jäi syksyllä eläkkeelle. Kehittämispäällikkö jäi toimivapaalle maaliskuussa, uuden aloittaessa samaan aikaan. Toimitusjohtaja vaihtui elokuussa. Maakunnittain henkilöstö jakautui siten, että Satakunnassa oli kaksi, Pirkanmaalla neljä ja Kanta-Hämeessä yksi työntekijä sekä sosiaaliasiamies.

Määräaikaista hankehenkilökuntaa oli Parempi arki (kehittämissuunnittelija)/Oma Häme (projektipäällikkö)-hankkeissa toukokuun loppuun asti. Pirkanmaan Lape, Pippuri -hankkeessa aloitti projektikoordinaattori huhtikuussa. PRO SOS -hankkeessa aloitti hankekoordinaattori syyskuun alusta. Kansa-koulu -hankkeen aluekoordinaattori siirtyi muihin tehtäviin syyskuun alusta, jolloin

Pikassoksen suunnittelija jatkoi tehtävässä vuoden loppuun. Ulkopuolelta palkattuja hanketyöntekijöitä oli vuoden lopussa kaksi. Luettelo henkilöstöstä on liitteenä (Liite I).

Vakituisella henkilöstöllä on mahdollisuus työnohjaukseen, sosiaaliamies ja toimitusjohtaja käyttivät palvelua vuoden aikana. Työhyvinvoinnista on huolehdittu liikuntasetelien avulla sekä kiinnittämällä työergonomiaan riittävää huomiota. Vuosittaiset virkistyspäivät pidettiin kesäkuussa. Kehityskeskustelut käytiin kerran vuoden aikana. Uusi toimitusjohtaja kävi henkilöstön kanssa henkilökohtaiset keskustelut työnkuvasta ja ajankohtaisista asioista aloittaessaan toimessa. Koko päivän kestävässä työhuonekunnassa käsiteltiin syksyllä työhyvinvointiin ja henkilöstöasioihin liittyviä teemoja. Henkilöstö sai vaikuttaa riskienhallintasuunnitelmaan ja arvioinnit käsiteltiin hallituksen kokouksessa. Toimitusjohtaja piti kuukausittain keskusteluhetken sosiaaliamiehen kanssa, koska hänen työnluonteensa on hyvin erilainen muihin verrattuna. Keskusteluja pyrittiin käymään myös muiden työntekijöiden kanssa tarpeen mukaan. Henkilöstöllä on myös mahdollisuus täydennyskouluttautumiseen oman osaamisen kehittämisen näkökulmasta.

Talous

Pikassos sai toimintaansa valtionavustusta 414 507 euroa. Tämä ei yksistään riitä kattamaan kaikkia kuluja, joten perustoiminnan henkilöstön asiantuntijapalveluja on myyty myös hankkeille. Osakeyhtiön liikevaihto oli 344 319 euroa. Verrattuna edelliseen vuoteen kasvua oli 0,57%. Vastaavasti valtionavustus pysyi lähes ennallaan, laskien 0,12%.

Alla on eritelty projektitulojen muodostuminen:

Hanke/liiketoiminta	liikevaihto
Asiantuntijapalvelujen myynti	9 842
Projektit:	
Kansa-koulu	93 693
PRO SOS	79 795
Pippuri	44 402
Lape Kärki	11 444
Parempi Arki	20 052
Sosiaaliamiestoiminta	85 091

Toiminnan luonteesta johtuen henkilöstökulut olivat suurin kuluerä, 562 468 euroa. Toimitilojen vuokria maksettiin 50 022 euroa ja muut liiketoiminnan kulut olivat yhteensä 156 187 euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 12,67 %. Poistojen jälkeen tilikauden voitto oli 43 058 euroa.

Osakeyhtiön maksuvalmius oli edelleen hyvä, koska jakokelpoinen vapaa oma pääoma oli 118 223 euroa. Osakepääoma on 20 000 euroa.

LIITE I

Pikassos Oy:n henkilökunta vuonna 2017:

Kristiina Laiho, toimitusjohtaja 4.8.2017 saakka

Tuula Tuominen, toimitusjohtaja 1.8.2017 alkaen

Seija Junno, erityissuunnittelija

Sirpa Karjalainen, projektikoordinaattori PRO SOS –hanke 1.9.2017 alkaen

Matti Karvonen, aluekoordinaattori 31.8.2017 saakka Kansa-koulu –hanke

Anni Kuhalainen, perustoiminnan suunnittelija + aluekoordinaattori Kansa-koulu -hanke osa-aikaisesti 31.8.2017 ja kokoaikaisesti 1.9.-31.12.2017

Satu Loippo, sosiaaliasiamies

Matti Mäkelä, erityissuunnittelija 30.9.2017 saakka

Minna Niemi, kehittämispäällikkö virkavapaalla 1.3.2017 alkaen

Heli Niemi, kehittämispäällikkö 1.3.2017 alkaen

Satu Raatikainen, projektikoordinaattori, Parempi Arki –hanke/projektipäällikkö Oma Häme Lape 31.5.2017 saakka

Tuija Rantanen, toimistos sihteeri

Heli Toroska, suunnittelija, 31.8.2017 saakka projektikoordinaattori PRO SOS -hanke